

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS manè diſcutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ-quintâ menſis Aprilis, anno Domini M. DCC. LI.

M. URBANO DE VANDENESSE, Doctore Medico, Præſide.

An Æſtate, ſanitatis tutela Balneum in flumine?

I.

SANITAS, illa organorum corporis humani diſpoſitio, quâ omnes & ſingulæ functiones ritè ac conſtanter peraguntur, delicatulam noſcenti partium texturam verè miraculum eſt: ſervet qui præſtans illud à naturâ mutuatus eſt donum; lugeat qui viribus propriis nimiùm fidens, & à rectâ vivendi normâ devius hoc amiſit fortaſſe nuſquàm recuperandum. Quis numeroſam morborum cohortem imperterritus aſpiciet, morbique cauſarum Iliadem ſerenâ fronte ſcrutabitur,

Errent homines excessu vel defectu stat æquale periculum. Plurimi epularum; Bacchi, Venerisque victimæ procumbunt, dùm multos torquet rigida nimis abstinentia, improbo labore franguntur isti, ignavo illi torpescunt otio, vigiliis concidunt quorumdam vires, longiori somno cæteris hebetatur sensuum acumen; huic malorum segeti, sanitati non infesta minùs addas animi pathemata. Aeris ambientis dotes interroga, potentiorem ac omnibus communem morborum reperies causam; Quid mirum? cæteris rebus non naturalibus longè magis corpori necessarius aer, ipsum alternis vicibus frequentiori inficit labe; æstu, frigore, ventis, imbribus inordinatè sævit, hujus mutationum fit sanguis facilè particeps, pro variâ ipsius conditione alteratur diversimodè. Præcipuas quæris in aere mutationes? Præstò sint quatuor anni tempestates, Hiems, Ver, Æstas, Autumnus, quæ licet suam sanitati symbolum ferant, peculiare sibi nihilominus morbi germen secum adducunt; cætera inter animantia morborum injuriis magis obnoxia vivit gens humana, quam continuò obsident animo & corpori affectus proprii, vel utrique communes. Tot malis lacessitæ quid restet solatii, benignam ni Medicina ferat opem, erigatque titubantem; hæc auxiliatricem dum ægrotanti porrigit manum, & è feracissimo materiæ Medicæ promptuario curativa trahit præsidia, pari vigilantiâ quærit & prophylactica; horum ope Medicus morbos sanat præsentes, arcet instantes, prævidet futuros ac præcavet; quid cuique temperamento, ætati, sexui conveniat gnarus ille hominum vitæ tutor, diversa pro anni tempore remedia præscribendo, hanc à morbis incolumem servat.

I I.

(a) Aph. 19. Lib. III.

QUOSLIBET *morbos quolibet tempore fieri posse & exacerbari* constat ex Hippocrate (a). Attamen ut quæque suos fert ætas affectus, sic cuique anni *quadro* familiares excitantur morbi; repentinâ aeris mutatione corpus impunè affici ne credas, vere etenim aliundè saluberrimo repentè fit aer, ut ità dicam, ex frigido tepidus, movetur transpiratio, partim extrà non promovetur; hinc, ex

(b) Celf. Lib. II. cap. I.

Celso (b), *tùm lippitudines, pustulæ, profusio sanguinis, abscessus corporis ... bilis atra quam melancholiam appellant Græci, morbus comitialis, angina, gravedines, destillationes oriri solent*, &c. Vernum tempus excipit æstas prædictarum sæpè non expers affectionum; tùnc perpendiculares sol radios in terram vibrat, adaucto aeris calore agitantur humores, amplo diffluit sudore corpus, siccatur sanguineus latex, & magnam utilis substantiæ cum sero secedentis jacturam patitur, difficiliùs per vasa

(c) ibid.

fluit, æstuat bilis novas paritura tragœdias. Hinc *febres (c) ardentes* vel *continuæ*, vel *tertianæ, ulcera oris, cancri ..... & quidquid sudore hominem resolvit.* Nec dira minùs invehit infortunia autumnalis alterna frigoris & caloris vicissitudo; hinc *fe-*

(d) Ibid.

bres (d) incertæ, lienis dolor, aqua inter cutem, tabes, urinæ difficultas, lienteriæ. Idemque tempus (Autumnus) *& diutinis morbis fatigatos, & ab æstate proximâ oppressos interimit & alios novis morbis conficit, & quosdam longissimis implicat, maximeque quartanis quæ per hiemem exerceant.* Vigent variolæ vel benignæ vel malignæ, quæ si antiquis notæ non speciali caractere fuerunt designatæ. Vexant intestina dysenteriæ, leguminum fructuumve facilè putrescentium frequentioris esûs soboles. Autumno succedit Hiems, tùnc, duro sæviente gelu, furit nervis inimicus Aquilo; cutis stringuntur spiracula, difficilis admodum transpiratio, ineluctabilis hujus ad

(e) ibid.

interna refluxus; hinc *capitis (e) dolores, tussim & quidquid in faucibus, in lateribus, in visceribus mali contrahitur irritat.* Sic ergò cognitis morborum cuique anni tempestati propriorum causis, quid hisce delendis sit agendum suadet praxis rationi consona, sitque firma lex, Brumâ rigente liberum transpirationis effluvium omni nisu conciliare, hujusque refluxum medicamentis leviter diaphoresim moven-

tibus impedire, æstate verò humorum fervorem compescere, sanguini vehiculum servare, rigidiores vasorum laxare fibras, laxiores stringere, & ità liquidorum expeditiorem præstare circuitum. Huic operi perficiendo nihil balneo in flumine aptius existimes, hæc emolumenta ab aquæ fluviatilis naturâ, pondere, motu, humiditate, ac frigiditate speres.

III.

BALNEUM in genere est corporis in aquâ lavatio, hanc ablutionem munditiei causâ primùm inventam, ad Medicos usus posthàc delatam fuisse narrant antiquiores Medicinæ scriptores. A balnei perspectâ utilitate hujus adhibendi emersit diversitas. Hinc totale quo totum, excepto capite, lavatur corpus, partiale quo crura pedesve tantùm abluuntur, semicupium pediluviumve appellant. Domi paratur calidum vel tepidum in quo per unius, alterius, pluriumve horarum spatium sedere est; in tali dormiebat magnus Alexander dùm febre laborabat (*a*). Thermale dixeris quo totum corpus vel pars quædam aquâ thermali, vel ejusdem luto immergitur, vel denique ex altiori loco deciduâ irrigatur, stillicidium voces vulgò (*Douche*). Aliam balnei speciem mare subministrat, maximum hydrophobis præsidium quo totum corpus marinis immergitur aquis. Hæc autem morbos ad edomandos inventa ægros decent, licet sanos non offendant. Valentibus, in arenoso, limpidoque flumine præstat balneum cujus omnia ad sanitatem concurrentia bona, ità per se patent ut enarrari sufficiant, non probari indigeant. Alia ipsi propria, aquarum sinceritas, levitas, perennisque motus, multa cum cæteris communia. Aquam humiditate duriora penetrare corpora plurimis evincitur experimentis, quàm faciliùs ergò ista, *balneantium* per cutis poros, ad intima usque propellitur? Hæc pigros ac inertes corporis succos putredini proximos commovet, igneos ac inquietos frænat; pondere premuntur solida, pressa majorem vim in fluida exercent, attenuant, ipsorum motus juvant; secernenda vacuantur, *fluxilior* facta bilis nullas in colatoriis experitur moras, non metuenda proindè in hepaticis vasis concretio melancholicorum affectuum parens. Quot prætereà appellunt ad cutem guttulæ? Quot cuneorum ad instar per porulos infiguntur altiùs permeaturæ, dùm validior fibrarum tonus humores conquassat? Solvitur ergò, si quæ sit crassior sanguinis compages, viscosa diluitur vasorum parietibus impacta materies, ad glandulas fit liber aditus, amplior urinæ fluxus, alvinarum fæcum exoneratio facilior. Frigore solaribus radiis moderato, non destructo, laxi coercentur poruli non occluduntur, effrænato sudoris effluxui ponitur obex, ad cerebrum copiosior affluit sanguis spiritus animales abundè creaturus, undè virium reparatio, lassitudinis cessatio, concitatur appetitus, alacriùs munere fungitur ventriculus, exactiùs cibi concoquuntur ac distribuuntur, placidior subsequitur somnus. Sic quidquid boni manat ex sanguinis spirituumque requisitâ fluiditate balneum in flumine largitur.

(*a*) Plutarchus.

IV.

SIMPLICIORA remedia & innoxia magis, fiunt non ritè præparato toxica, sic & balneum. Incautus ergò ne te fluctibus committas, plethorâ non turgescant vasa, vena tundatur, saburrâ vacuentur ventriculus & intestina; matutinis horis jejunoque stomacho, vel vespertinis, peractâ alimentorum coctione, ante solis occasum, quàm meridiano tempore faustum tibi magis existima balneum per plures iterandum dies. Non sordidæ stagni vel riparum tibi latera premant aquæ, sed fluminis ambitiosè fluentis in medio, arenularum granula pedum plantas blandè titillent; si natandi conceditur peritia, nates & exercitii causâ non ad lassitudinem usque: à balneo recede ubi primùm levis tremor artus occupet, nec te statim cibis ingurgites, nec largiori indulgeas po-

tui. Non desunt morbi aquæ frigidæ balneo cedentes. Hujus usum suadente Antonio Musâ Medico, à gravi morbo convaluit Augustus Imperator de cujus salute desperatum erat. Puellam in flumen mergendo à phrenitide liberavit Willisius. Hæmorrhagiis (a), inflammationibus, erysipelati, arthritidi, artuum tremori, paralysi, rheumatismo, suffocationi uterinæ, hystericæ passioni, affectioni hypochondriacæ, sterilitati, asthmati convulsivo, & aliis nervosi systematis affectibus, balneis medentur Angli frigidis. Exulent ab iis infirmi aut debiles, seniores, infantes, & ii qui frigidâ redundant cacochymiâ, procùl & qui hæmorrhoidum, menstruorum, lochiorumve evacuationibus suppressis laborant. Non noxia minus balnea frigida in colicis doloribus, hemiplegiâ, ulceribus internis ac externis, licet haud inveteratis prosint tollendis in hepate obstructionibus.

(a) Geoffroy, Mater. Med. I. Part. cap. I.

V.

NON unico deliciarum genere commendatur in flumine balneum, extrà urbem mirabere Sequanam cùm balneandi tempus adest, læti virescunt hìc & illìc campi, objectorum varietate cymbarumque continuò motarum spectaculo recreantur visionis organa, aperto ac sereno cœlo purus spiratur aer, pulmonum vesiculæ expanduntur faciliùs; liberiori respiratione sanguinis circuitui calcar additur, fit indè laudabilior hæmatosis. Variarum exercitationum partes sub se complectitur istud balneum quas pro viribus cuique distribuit. En natant isti, merguntalii, dùm tibi naviculæ placido motu succutitur corpus. Cachinnos ecce movent inordinati nautarum sermones, ibi non injucundus fit tumultus; lætitiam quidquid videas redolet. Arcet à balneo periculi metus? timidorum natandique in arte rudium solamen infiguntur pali; fustium ope artificiosè confecta ac linteis cooperta, pudicitiæ tutamen, stant undique tentoria. Sed ne longiùs excurrat sermo, artifices, operarios, & cujuscunque conditionis homines è balneo redeuntes observa, quos anteà languentes, lassatos, ac solis æstu desiccatos, vidisses, hos alacres, ad laborem promptos, ciborum appetentes reperias, firmâque sanitate gaudentes quos morbus ex anni tempestate oriundus, absque balnei in flumine præsidio propediem invasisset.

Ergo Æstate, sanitatis tutela Balneum in flumine.

Proponebat Parisiis JOANNES-BAPTISTA THURANT, Parisinus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1751, A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1751.